

L'urbanisme que integra la cultura de la negociació social

La densificació cap l'interior de l'aglomeració de Ginebra

El 1876 Ildelfons Cerdà en el seu llibre *Teoría general de la urbanización y aplicación de sus principios y doctrinas a la reforma y ensanche de Barcelona* crea la noció d'**urbanisme** com disciplina professional que estudia la urbanització i l'organització de les ciutats. Per Cerdà, perquè la disciplina fos veritablement *científica* calia reduir-la a l'*essencial* i per tant deixar de banda els **aspectes socials**. Calia centrar-se en l'espacialitat, en estructurar i racionalitzar la ciutat i el territori d'una manera objectiva i comparable.

Les premisses de Cerdà, recollides posteriorment pel Moviment Modern, impliquen una "*ciència de l'urbanisme*" que treballa per una ciutat amb una previsió de creixement optimista i il·limitada, mitjançant projectes d'eixamples basats en la **forma** que, a més de no tenir en compte els aspectes socials, tenen poc en compte altres aspectes com la topografia o el teixit i patrimoni construït existent per exemple. Calia donar cabuda als nous residents i usos d'una manera ordenada i racional i si calia, sacrificar les preexistències. Es la teoria de la tabula rasa, de la plana en blanc, de l'extensió en bassa d'oli amb la ciutat com a epicentre sobre un territori entès com un buit.

Els aspectes socials relegats de la disciplina urbanística, no seran començats a ésser estudiats que embrionàriament als anys 20 per la **sociologia**, i no es començarà a parlar d'*antropologia urbana* fins als anys 70. El canvi de tendència a Europa cal situar-lo als anys 90, tot i que no serà fins al naixement del concepte de *mescla social* als anys 2.000 que l'urbanisme començarà finalment a s'hi interessar. De mica en mica l'urbanisme anirà integrant en la reflexió els actors presents en la ciutat (habitants, comerciants, propietaris, inversors,...) en els processos decisius. Un **usuari** concret i individual i ja no un usuari estereotipat, homogeni i anònim com defensava les tesis higienistes.

140 anys després, i per posar un exemple, Suïssa està en un període de gran aflluència de població que cal acollir. El país ha viscut una lluita social encesa per preservar el territori natural, que se sent com un patrimoni nacional. Per exemplificar la *pèrdua de valor* es crea, el 2007, l'indicador "*m2/seg*" que diu que Suïssa es densifica a raó d'1m2/seg tot volent il·lustrar la pressió sobre el territori de la urbanització. Com a conseqüència, en la reforma de la llei d'ordenació del territori del 2014 s'augmenta la protecció de les zones agrícoles i boscoses i es limita enormement l'expansió de les ciutats. Així Suïssa ha optat per densificar les ciutats cap a l'interior, sobre elles mateixes, implicant zones ja construïdes i habitades. Aquest "*refer-la*" requereix unes eines i mecanismes poc desenvolupant fins ara per la "*ciència de l'urbanisme*" alhora de planificar i sobretot d'executar i construir aquestes previsions. Afortunadament Suïssa és una democràcia directa, on la tradició participativa hi està molt arrelada, així, per donar resposta i formalitzar aquestes noves pràctiques i necessitats, el Cantó de Ginebra ha anat reformant progressivament la llei d'ordenació del territori el 1987, 2010, 2013 i finalment el 2016 quan ha inclòs com obligat el fet de fer una consulta popular per tot nou pla de barri.

Tot i que és cert que el procés de reconstrucció, de mutació, de substitució, de rehabilitació, de densificació de les ciutats sempre ha existit i que les ciutats sempre han estat capaces d'adaptar-se als canvis, avui en dia vivim processos a una velocitat molt més gran. Ja no només cal tenir en compte el patrimoni construït sinó el patrimoni cultural i social. Densificar cap a l'interior és no només integrar una nova població sinó acompanyar en el canvi l'actual i integrar les mancances si ja existeixen i anticipar les necessitats futures. Es només a través del diàleg, de la negociació, que aquests processos poden veure el dia en temps relativament raonables.